

వాల్మీకి రామాయణం- యుద్ధకాండ

46 - యుద్ధకాండ షట్పత్యాలింశః సర్గః

|| సుగ్రీవాద్యనుశోకః ||

తతో ద్యాం పృథివీం చైవ వీక్షమాణా వనౌకసః |
దదృశుః సంతతౌ బాణైర్భ్రాతరౌ రామలక్ష్మణౌ || 1 ||

వృష్టేవోపరతే దేవే కృతకర్మణి రాక్షసే |
ఆజగామాథ తం దేశం ససుగ్రీవో విభీషణః || 2 ||

నీలద్వివిదమైందాశ్చ సుషేణకుముదాంగదాః |
తూర్ణం హనుమతా సార్థమన్వశోచంత రాఘవౌ || 3 ||

అచేష్టౌ మందనిశ్వాసౌ శోణితౌఘపరిప్లుతౌ |
శరజాలాచితౌ స్తబ్ధౌ శయానౌ శరతల్పయోః || 4 ||

నిఃశ్వసంతౌ యథా సర్పౌ నిశ్చేష్టౌ మందవిక్రమౌ |
రుధిరస్త్రావదిగ్గాంగౌ తాపనీయావివ ధ్వజౌ || 5 ||

తౌ వీరశయనే వీరౌ శయానౌ మందచేష్టితౌ |
యాథపైస్తైః పరివృతౌ బాష్పవ్యాకులలోచనైః || 6 ||

రాఘవౌ పతితౌ దృష్ట్వా శరజాలసమావృతౌ |
బభూవుర్వృథితాః సర్వే వానరాః సవిభీషణాః || 7 ||

అంతరిక్షం నిలీక్షంతో దిశః సర్వాశ్చ వానరాః |
న చైనం మాయయా చ్ఛన్నం దదృశూ రావణిం రణే || 8 ||

తం తు మాయాప్రతిచ్ఛన్నం మాయయైవ విభీషణః |
వీక్షమాణో దదర్శాథ భ్రాతుః పుత్రమవస్థితమ్ || 9 ||

తమప్రతిమకర్తాణమప్రతిద్వంద్వమాహవే |
దదర్శాంతర్హితం వీరం వరదానాద్విభీషణః || 10 ||

తేజసా యశసా చైవ విక్రమేణ చ సంయుతమ్ |
ఇంద్రజిత్వాత్మనః కర్మ తౌ శయానౌ సమీక్ష్య చ || 11 ||

ఉవాచ పరమప్రీతో హర్షయన్సర్వనైర్యతాన్ |
దూషణస్య చ హంతారౌ ఖరస్య చ మహాబలౌ || 12 ||

సాదితౌ మామకైర్భ్రాణైర్భ్రాతరౌ రామలక్ష్మణౌ |
నేమౌ మోక్షయితుం శక్యావేతస్త్వాదిషుబంధనాత్ || 13 ||

వాల్మీకి రామాయణం- యుద్ధకాండ

46 - యుద్ధకాండ షట్పత్యాలింశః సర్గః

సర్వైరపి సమాగమ్య సర్షిసంఘైః సురాసురైః |
యత్యతే చింతయానస్య శోకార్తస్య పితుర్మమ || 14 ||

అస్మష్ట్యా శయనం గాత్రైస్త్రీయామా యాతి శర్వలీ |
కృత్స్నేయం యత్యతే లంకా నదీ వర్షాస్వివాకులా || 15 ||

సోఽయం మూలహరోఽనర్థః సర్వేషాం నిహతో మయా |
రామస్య లక్ష్మణస్యాపి సర్వేషాం చ వనౌకసామ్ || 16 ||

విక్రమా నిష్పలాః సర్వే యథా శరది తోయదాః |
ఏవముక్త్యా తు తాన్సర్వాన్రాక్షసాన్సరిపార్శ్వతః || 17 ||

యూథపానపి తాన్సర్వాన్స్తాడయామాస రావణిః |
నీలం నవభిరాహత్య మైందం చ ద్వివిదం తథా || 18 ||

త్రిభిస్త్రీభిరమిత్రఘ్నస్తతాప ప్రవరేషుభిః |
జాంబవంతం మహేష్వాసో విద్ధ్వా బాణేన వక్షసి || 19 ||

హనూమతో వేగవతో విససర్జ శరాన్తశ |
గవాక్షం శరభం చైవ ద్వావప్యమితతేజసౌ || 20 ||

ద్వాభ్యాం ద్వాభ్యాం మహావేగో వివ్యాధ యుధి రావణిః |
గోలాంగూలేశ్వరం చైవ వాలిపుత్రమథాంగదమ్ || 21 ||

వివ్యాధ బహుభిర్బాణైస్త్వరమాణోఽథ రావణిః |
తాన్యానరవరాన్భిత్త్వా శరైరగ్నిశిఖోపమైః || 22 ||

ననాద బలవాన్స్తత్ర మహాసత్త్వః స రావణిః |
తాన్సర్గయిత్యా బాణౌఘైస్త్రాసయిత్యా చ వానరాన్ || 23 ||

ప్రజహాస మహాబాహుర్వచనం చేదమబ్రవీత్ |
శరబంధేన ఘోరేణ మయా బద్ధౌ చమూముఖే || 24 ||

సహితౌ భ్రాతరావేతౌ నిశామయత రాక్షసాః |
ఏవముక్తాస్తు తే సర్వే రాక్షసాః కూటయోధినః || 25 ||

పరం విస్తయమాజగ్ముః కర్తృణా తేన హర్షితాః |
వినేదుశ్చ మహానాదాన్సర్వతో జలదోపమాః || 26 ||

హతో రామ ఇతి జ్ఞాత్వా రావణిం సమపూజయన్ |
నిష్పందౌ తు తదా దృష్ట్వా తావుభౌ రామలక్ష్మణౌ || 27 ||

వాల్మీకి రామాయణం- యుద్ధకాండ

46 - యుద్ధకాండ షట్పత్యాలింశః సర్గః

వసుధాయాం నిరుచ్ఛాసౌ హతావిత్యన్వమన్యత |
హర్షేణ తు సమావిష్ట ఇంద్రజిత్సమితింజయః || 28 ||
ప్రవివేశ పులిం లంకాం హర్షయన్సర్వరాక్షసాన్ |
రామలక్ష్మణయోర్ద్వష్ట్యా శలీరే సాయకైశ్చితే || 29 ||
సర్యాణి చాంగోపాంగాని సుగ్రీవం భయమావిశత్ |
తమువాచ పరిత్రస్తం వానరేంద్రం విభీషణః || 30 ||
సబాష్పవదనం దీనం శోకవ్యాకులలోచనమ్ |
అలం త్రాసేన సుగ్రీవ బాష్పవేగో నిగృహ్యతామ్ || 31 ||
ఏవం ప్రాయాణి యుద్ధాని విజయో నాస్తి నైష్ఠికః |
సశేషభాగ్యతాఽస్మాకం యది వీర భవిష్యతి || 32 ||
మోహమేతౌ ప్రహస్యేతే మహత్తానౌ మహాబలౌ |
పర్యవస్థాపయాత్తానమనాథం మాం చ వానర || 33 ||
సత్యధర్మాభిరక్తానాం నాస్తి మృత్యుకృతం భయమ్ |
ఏవముక్త్వా తతస్తస్య జలక్లిన్నేన పాణినా || 34 ||
సుగ్రీవస్య శుభే నేత్రే ప్రమమార్జ్జ విభీషణః |
తతః సలిలమాదాయ విద్యయా పరిజప్య చ || 35 ||
సుగ్రీవనేత్రే ధర్మాత్మా స మమార్జ్జ విభీషణః |
ప్రమృజ్య వదనం తస్య కపిరాజస్య భీమతః || 36 ||
అబ్రవీత్కాలసంప్రాప్తమసంభ్రమమిదం వచః |
న కాలః కపిరాజేంద్ర వైక్లవ్యమనువర్తితుమ్ || 37 ||
అతిస్నేహోఽప్యకాలేఽస్మిన్తరణాయోపకల్పతే |
తస్మాదుత్పజ్య వైక్లవ్యం సర్వకార్యవినాశనమ్ || 38 ||
హితం రామపురోగాణాం సైన్యానామనుచింత్యతామ్ |
అథవా రక్షతాం రామో యావత్సంజ్ఞావిపర్యయః || 39 ||
లబ్ధసంజ్ఞౌ హి కాకుత్స్థా భయం నో వ్యపనేష్యతః |
నైతత్కించన రామస్య న చ రామో ముమూర్షతి || 40 ||
న హ్యేనం హాస్యతే లక్ష్మీర్దుర్లభా యా గతాయుషామ్ |
తస్మాదాశ్వాసయాత్తానం బలం చాశ్వాసయ స్వకమ్ || 41 ||

వాల్మీకి రామాయణం- యుద్ధకాండ

46 - యుద్ధకాండే షట్పత్యాలింశః సర్గః

యావత్కార్యాణి సర్వాణి పునః సంస్థాపయామ్యహమ్ |
ఏతే హి పుల్లనయనాస్త్రాసాదాగతసాధ్వసాః || 42 ||

కర్ణే కర్ణే ప్రకథితా హరయో హరిసత్తమ |
మాం తు దృష్ట్వా ప్రధావంతమనీకం సంప్రహర్షితుమ్ || 43 ||

త్యజంతు హరయస్త్రాసం భుక్తపూర్వ్యామివ స్రజమ్ |
సమాశ్వాస్య తు సుగ్రీవం రాక్షసేంద్రో విభీషణః || 44 ||

విద్రుతం వానరానీకం తత్సమాశ్వాసయత్సునః |
ఇంద్రజిత్తు మహామాయః సర్వసైన్యసమావృతః || 45 ||

వివేశ నగలిం లంకాం పితరం చాభ్యుపాగమత్ |
తత్ర రావణమాసీనమభివాద్య కృతాంజలిః || 46 ||

ఆచచక్షే ప్రియం పిత్రే నిహతౌ రామలక్ష్మణౌ |
ఉత్పాత తతో హృష్టః పుత్రం చ పరిషస్వజే || 47 ||

రావణో రక్షసాం మధ్యే శ్రుత్వా శత్రూ నిపాతితౌ |
ఉపాఘ్రూయ స మూర్ఛేనం పప్రచ్ఛ ప్రీతమానసః || 48 ||

పృచ్ఛతే చ యథావృత్తం పిత్రే సర్వం న్యవేదయత్ |
యథా తౌ శరబంధేన నిశ్చేష్టౌ నిష్పభా కృతౌ || 49 ||

స హర్షవేగానుగతాంతరాత్మా
శ్రుత్వా వచస్తస్య మహారథస్య |
జహౌ జ్వరం దాశరథేః సముత్థితం
ప్రహృష్ట్య వాచాఽభిననంద పుత్రమ్ || 50 ||

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే యుద్ధకాండే షట్పత్యాలింశః
సర్గః || 46 ||

